

Nr 11.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1947/48 under elfte huvudtiteln, avseende anslagen under folkhushållningsdepartementets verksamhetsområde.

(2:a avd.)

Inledning.

I propositionen nr 1 har chefen för folkhushållningsdepartementet under elfte huvudtiteln (s. 1—7 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för den 3 januari 1947) till en början erinrat om att utvecklingen under innevarande budgetår ingalunda överensstämmt med den förhållandevis optimistiska ståndpunkt, som han i denna fråga intagit vid motsvarande tidpunkt föregående år, och att till följd därav betydande överskridanden av de till krisorganens verksamhet anvisade anslagen måste ske. Departementschefen har vidare lämnat en översikt över krisorganisationen och förändringarna inom densamma samt bland personalen ävensom uppgifter om utvecklingen av medelsbehovet för krisorganen. Beträffande omfattningen av krisförvaltningen under budgetåret 1947/48 har departementschefen därefter anfört följande.

I vad mån budgetåret 1947/48 kan förutses komma att möjliggöra en mer eller mindre snabb avveckling av krisorganisationen blir i väsentlig grad beroende på utvecklingen av försörjningsförhållandena ute i världen och i vårt land. Att bedöma denna utveckling så lång tid förut låter sig emellertid icke göra med någon bestämdhet. Inom vissa områden torde påtagliga förbättringar vara att vänta, inom andra åter synes man böra räkna med en endast långsam återgång till normala förhållanden. Samtidigt bör man icke underlåta att taga erforderlig hänsyn till de inom vida kretsar rådande önskemålen om att frigöras från de i många hänseenden tyngande band som krisregleringarna innebära. Uttryck åt dessa önskemål har givits även av riksdagen i dess förut omnämnda skrivelse. Även för egen del är jag angelägen om att krisorganisationen avvecklas så snabbt som kan ske utan att väsentliga försörjnings- och prisvårdande intressen eftersättas. Det oaktat vågar jag icke räkna med att krisorganisationen kommer att kunna slopas under budgetåret 1947/48 annat än i begränsad omfattning. Sålunda torde måhända trafikkommissionen kunna komma att under budgetåret upphöra med sin verksamhet. Krigsförsäkringsnämnden torde, ehuru staten med utgången av år 1946 upphört att meddela krigsförsäkring, dock komma

att erfordras under hela år 1947, låt vara i väsentligt reducerad omfattning, för att omhänderhava verksamhetens avveckling. Kostnaderna för nämndens verksamhet under denna tid torde böra bestridas ur det överskott, som den statliga krigsförsäkringsverksamheten utvisar, varför icke heller nu något särskilt anslag å riksstaten för denna nämnds del är erforderligt. Övriga centrala krisorgan liksom även den lokala krisförvaltningen torde däremot, såvitt nu kan bedömas, komma att i större eller mindre utsträckning vara erforderliga under hela budgetåret.

Vid beräkningen av anslagsbehoven för krisorganen synes det med hänsyn till de mindre tillfredsställande resultat, som erhållits med det för innevarande budgetår tillämpade beräkningssättet, vara lämpligt att utgå från kostnaderna för olika ändamål, sådana de för närvarande te sig, och slå ut dem på helt år samt därefter i de sålunda erhållna beloppen vidtaga de jämkningar, som äro betingade av omständigheter, vilka nu med någorlunda säkerhet kunna förutses. Med ett beräkningssätt av nu angiven art kan man visserligen befara, att anslagen bliva för högt beräknade, men detta torde ur allmänna budgetsynpunkter vara att föredraga framför att sedermera bliva nödsakad att avsevärt överskrida de beviljade anslagen. Från folkhushållningsdepartementets sida kommer med biträde av överrevisionen för krisförvaltningen tillsyn att utövas över att krisorganen avvecklas så snart ske kan.

Den allmänna lönereglering, vars principer antagits av 1946 års höst-riksdag, har ansetts böra medföra en allmän arvodesförhöjning jämväl inom krisförvaltningen, varvid beträffande frågan, vilka befattningshavare som böra komma i åtnjutande av arvodesförhöjning, i huvudsak samma principer böra tillämpas som i fråga om den av 1946 års riksdag beviljade provisoriska avlöningsförbättringen. På grund härav måste krisorganens avlöningsanslag upptagas till högre belopp än vad eljest skulle varit fallet.

Utskottet. Vad departementschefen sålunda inledningsvis anfört har icke föranlett annat uttalande från utskottets sida än att utskottet velat framhålla, att den av departementschefen förordade beräkningsgrunden för anslagens avvägning icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet ovan anfört.

Folkhushållningsdepartementet.

1:o) **Folkhushållningsdepartementet: Avlöningar. Folkhushållningsdepartementet: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 1 och 2, s. 7—10), vilka innebära anslagshöjningar med respektive 56 500 kronor och 6 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen föreslagen ändring i personalförteckningen för folkhushållningsdepartementet;

b) godkänna följande avlöningsstat för folkhushållningsdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

1. Avlöning till departementschefen	kronor	27 600
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	57 100
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	56 800
4. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	87 600
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	11 300

Summa kronor 240 400;

c) till *Folkhushållningsdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av 240 400 kronor;

d) till *Folkhushållningsdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

Krisförvaltningen.

2:o) **Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Avlöningar. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 3 och 4, s. 10—13), vilka innebära anslagshöjningar med respektive 94 300 kronor och 25 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna följande avlöningsstat för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, att tillämpas tills vidare från och med den 1 juli 1947:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	52 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	62 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	43 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	4 700

Summa kronor 163 500;

b) till *Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap*: *Avlöningar* för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av 163 500 kronor;

c) till *Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap*: *Omkostnader* för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

3:o) **Statens reservförrådsnämnd: Avlöningar. Statens reservförrådsnämnd: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 5 och 6, s. 13—15), vilka innebära anslagsminskningar med respektive 15 000 kronor och 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1947/48 anvisa

a) till *Statens reservförrådsnämnd: Avlöningar* ett förslagsanslag av 275 000 kronor;

b) till *Statens reservförrådsnämnd: Omkostnader* ett förslagsanslag av 60 000 kronor.

4:o) **Statens industrikommission: Avlöningar. Statens industrikommission: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 7 och 8, s. 15—19), vilka innebära anslagshöjningar med respektive 865 000 kronor och 245 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1947/48 anvisa

a) till *Statens industrikommission: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 465 000 kronor;

b) till *Statens industrikommission: Omkostnader* ett förslagsanslag av 445 000 kronor.

5:o) **Statens bränslekommission: Avlöningar. Statens bränslekommission: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 9 och 10, s. 19—23), vilka innebära anslagshöjningar med respektive 400 000 kronor och 121 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1947/48 anvisa

a) till *Statens bränslekommission: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 400 000 kronor;

b) till *Statens bränslekommission: Omkostnader* ett förslagsanslag av 521 000 kronor.

6:o) **Statens livsmedelskommission: Avlöningar. Statens livsmedelskommission: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 11 och 12, s. 23—28), vilka innebära beträffande avlöningsanslaget en anslagshöjning med 670 000 kronor och beträffande omkostnadsanslaget en anslagsminskning med 150 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1947/48 anvisa

a) till *Statens livsmedelskommission: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 670 000 kronor;

b) till *Statens livsmedelskommission: Omkostnader* ett förslagsanslag av 850 000 kronor.

7:o) **Kristidsstyrelserna m. m.: Avlöningar. Kristidsstyrelserna m. m.: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 13 och 14, s. 28—34), vilka innebära anslagshöjningar med respektive 1 450 000 kronor och 200 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1947/48 anvisa

a) till *Kristidsstyrelserna m. m.: Avlöningar* ett förslagsanslag av 3 450 000 kronor;

b) till *Kristidsstyrelserna m. m.: Omkostnader* ett förslagsanslag av 750 000 kronor.

8:o) **Statens handelskommission: Avlöningar. Statens handelskommission: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 16 och 17, s. 35 och 36), vilka innebära anslagshöjningar med respektive 450 000 kronor och 50 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1947/48 anvisa

a) till *Statens handelskommission: Avlöningar* ett förslagsanslag av 700 000 kronor;

b) till *Statens handelskommission: Omkostnader* ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

9:o) **Statens trafikkommission: Avlöningar. Statens trafikkommission: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 18 och 19, s. 36—39), vilka innebära anslagshöjningar med respektive 150 000 kronor och 25 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1947/48 anvisa

a) till *Statens trafikkommission: Avlöningar* ett förslagsanslag av 350 000 kronor;

b) till *Statens trafikkommission: Omkostnader* ett förslagsanslag av 85 000 kronor.

10:o) **Statens priskontrollnämnd: Avlöningar. Statens priskontrollnämnd: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkterna 20 och 21, s. 39—41), vilka innebära anslagshöjningar med respektive 780 000 kronor och 270 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1947/48 anvisa

a) till *Statens priskontrollnämnd: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 380 000 kronor;

b) till *Statens priskontrollnämnd: Omkostnader* ett förslagsanslag av 590 000 kronor.

11:o) **Överrevisionen för krisförvaltningen: Avlöningar. Överrevisionen för krisförvaltningen: Omkostnader.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag

(punkterna 22 och 23, s. 41 och 42), vilka innebära anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må för budgetåret 1947/48 anvisa

a) till *Överrevisionen för krisförvaltningen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 100 000 kronor;

b) till *Överrevisionen för krisförvaltningen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

Statlig lagerhållning m. m.

12:o) **Omkostnader för statlig lagerhållning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 24, s. 42 och 43), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Omkostnader för statlig lagerhållning* för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

Diverse.

13:o) **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 26, s. 44) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av 416 000 kronor.

14:o) **Kontroll å standardisering av mjölk.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 27, s. 44 och 45), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kontroll å standardisering av mjölk* för budgetåret 1947/48 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kronor.

15:o) **Bidrag till hemmens forskningsinstitut.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 28, s. 45—48), vilket innebär en anslagshöjning med 10 000 kronor, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Bidrag till hemmens forskningsinstitut* för budgetåret 1947/48 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

16:o) **Åtgärder till främjande av tillverkningen av tegelrör.** Kungl. Maj:t har (punkten 29, s. 48—51) föreslagit riksdagen att till Åtgärder till främjande av tillverkningen av tegelrör för budgetåret 1947/48 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

För ifrågavarande ändamål anvisade 1946 års riksdag (skrivelse nr 308) ett obetecknat anslag av 300 000 kronor.

Genom beslut den 12 juli 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t industrikommissionen att *dels* utfärda bestämmelser angående statsbidrag till främjande av produktionen av tegelrör i huvudsaklig överensstämmelse med ett av kommissionen framlagt förslag, *dels ock* av anslaget i enlighet med bestämmelserna utbetala statsbidrag för ändamålet. Ur anslaget skulle utgå bidrag för de kvantiteter rör, som vederbörande bruk tillverkade utöver 1945 års produktion under förutsättning att mur- och taktegelproduktionen vid bruket icke understeg den högsta produktionen under något av åren 1943—1945. Premien skulle utgöra 14 kronor för 1 000 rör i dimensionen 50 mm samt med ett i förhållande därtill beräknat belopp för övriga dimensioner.

Sedermera medgav 1946 års höstriksdag (skrivelse nr 568), att Kungl. Maj:t finge för åstadkommande av en ökning av vinterproduktionen av tegelrör taga i anspråk ett belopp av högst 90 000 kronor av uppkommen behållning å ovannämnda, för budgetåret 1946/47 anvisade anslaget å 300 000 kronor.

Departementschefen har beträffande behovet av medel för nästa budgetår för främjande av tillverkningen av tegelrör anfört följande.

Den brist på tegelrör, som föranledde det subventionsförfarande, vartill anslag beviljades av 1946 års riksdag, består alltså och torde icke heller kunna avhjälpas genom den ökade subvention för främjande av vinterproduktionen av tegelrör, som beviljats vid samma riksdags höstsession. Behov av medel för ändamålet kommer alltså att föreligga jämväl under budgetåret 1947/48. Anslagsbehovets storlek har av industrikommissionen beräknats till 210 000 kronor, varvid förutsättes att samma grunder för subventionen skola tillämpas som under innevarande år. Mot beräkningen har jag intet att erinra. Anslagsbeloppet torde dock böra avrundas till 200 000 kronor. Det synes mig emellertid lämpligare, att anslaget erhåller karaktär av reservationsanslag och icke såsom för närvarande av obetecknat anslag.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 26 mars 1947 dagtecknad skrivelse — vars innehåll under hand delgivits utskottet — har *industrikommissionen* hemställt om bemyndigande att utan hinder av bestämmelsen om murtegelproduktionens storlek utgiva en på i skrivelsen angivet sätt reducerad subvention till sådana tegelbruk, som verkställt merproduktion av tegelrör, men vilkas murtegelproduktion understigit föreskriven kvantitet, under förutsättning att underskottet icke uppgått till större kvantitet än 15 procent

av den myckenhet, som enligt bestämmelsen skolat tillverkas. Kommissionen har i detta ärende anförts bland annat följande:

Det har visat sig, att cirka två tredjedelar av de bruk, som tillverkat rör utöver normal produktion, icke komma att erhålla någon produktionspremie, då villkoret angående murtegel- och/eller taktegelproduktionen (här nedan kallad murtegelproduktion) ej helt uppfyllts. Dessa bruk ha nämligen icke kunnat uppnå en murtegelproduktion av erforderlig omfattning. Orsaken härtill torde vara den, att under sommarperioden brist på arbetskraft uppstått vid tegelbruken. Den därigenom orsakade produktionsminskningen har främst drabbat tillverkningen av murtegel, vilken i allmänhet förlagts till denna tid. Emellertid är differensen mellan den uppnådda produktionen och den produktion, som borde uppnåtts, ofta relativt obetydlig. Som exempel kan nämnas, att produktionen vid ett bruk, som haft en mertillverkning av 2 000 000 rör (normal tillverkning 4 000 000) och en normal produktion av 6 000 000 murtegel, understigit den högsta murtegelproduktionen under något av åren 1943—45 med omkring 100 000 tegel. Enligt gällande bestämmelser skulle i ett dylikt fall bruket, som tillverkat 98 procent av sin normala murtegelproduktion, icke erhålla någon som helst ersättning, trots att det ökat sin rörtillverkning med 50 procent och därmed bidragit till försörjningslägets förbättrande.

Under sådana omständigheter synes det skäligt, att ett jämkat statsbidrag utginge genom att ett uppkommet underskott i murtegelproduktionen kompenseras av ett motsvarande avdrag å den mertillverkade kvantiteten tegelrör. En dylik kompensation bör dock icke äga rum om underskottet är större än förslagsvis 15 procent.

Som princip vid beräkandet av detta kompensationsavdrag skulle gälla att ett bruk icke får göra någon ekonomisk vinst genom att skära ned sin murtegelproduktion till förmån för rörtillverkningen.

Mertillverkningen av rör utgör år 1946 cirka 10 miljoner. För denna avsevärda produktionsökning skulle, om de nuvarande bestämmelserna bibehållas, utbetalas cirka 55 000 kronor i produktionspremier. Detta innebär att endast cirka $3\frac{1}{4}$ miljon av mertillverkningen skulle subventioneras. Om däremot ovan föreslagna grunder för jämkat statsbidrag tillämpades skulle de totala kostnaderna för statssubvention av rörtillverkningen komma att belöpa sig till cirka 110 000 kronor. Kommissionen vill i detta sammanhang framhålla, att, därest subventionering skulle verkställas uteslutande enligt nu gällande bestämmelser, detta torde föranleda en minskad benägenhet hos tegelbruken att i framtiden vidmakthålla sin rörproduktion. Ett avsevärt försämrat produktionsresultat kan därför framdeles uppkomma.

Utskottet. Utskottet tillstyrker i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag att för ifrågasvarande ändamål för nästa budgetår anvisas 200 000 kronor.

Med anledning av industrikommissionens ovannämnda framställning angående viss uppmjukning av villkoren för erhållande av statsbidrag för tillverkning av tegelrör vill utskottet framhålla, att utskottet icke funnit anledning till erinran mot att i Kungl. Maj:ts hand lägges möjlighet att efter prövning från fall till fall dispensera från gällande grunder för ifrågasvarande subventions utgående, varvid Kungl. Maj:t må äga medgiva utgivan-
det av en reducerad subvention i huvudsaklig överensstämmelse med vad

industrikommissionen ifrågasatt. Utskottet förutsätter emellertid, att för dylik subventions erhållande underskottet i mur- och taktegelproduktionen må utgöra högst 15 procent av den myckenhet, som enligt de fastställda grunderna skolat tillverkas, samt att dispensförfarandet kommer att tillämpas restriktivt.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till *Åtgärder till främjande av tillverkningen av tegelrör* för budgetåret 1947/48 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad utskottet i det föregående angivit meddela dispens från gällande grunder för subventionering av tillverkningen av tegelrör.

17:o) **Extra utgifter.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30, s. 51), vilket innebär anvisande av samma anslagsbelopp som för innevarande budgetår, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Extra utgifter* för budgetåret 1947/48 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

Uppskjutna frågor.

18:o) Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande i fråga om nedan nämnda av Kungl. Maj:t under följande punkter framställda förslag, nämligen *punkten 15*: Bidrag till kristidsnämndernas verksamhet;

punkten 25: Omkostnader i samband med inköp och inlösen av ved, m. m.; samt

punkten 31: Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst; vilket utskottet härmed får för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 6 maj 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Lindström, Karl Andersson, Andrén, Gustaf Karlsson, Heiding, Mannerkantz, Gustaf Iwar Anderson, Albertsson, Näsström och Ivar Persson; samt

från andra kammaren: herrar Svensson i Grönvik, Ward, Malmborg i Skövde, Bergström, Mårtensson, Lindholm, Åkerström, Holmström, Hoppe, Onsjö, Jansson i Kalix och Birke.

Iduns tryckeri, Esselte ab. Stockholm 1947
716785